

Comenius GGZ

Voor kinderen en jongeren met leer-, gedrags- en emotionele problemen

Onderdeel van PsyMens ZorgGroep

Zorgprogramma Dyslexie

www.comeniusggz.nl | 030-605 25 00

Dit is een uitgave van ComeniusGGZ
Versie 3, september 2020 | Woerden

Inhoud

Informatie over ComeniusGGZ	2
Informatie over onderzoek en behandeling van dyslexie	5
Stappenplan: van signalering, aanmelding tot behandeling	6

Informatie over ComeniusGGZ Kind en Jeugd

ComeniusGGZ bestaat al ruim 30 jaar en is in Midden Nederland bij ouders, scholen en huisartsen inmiddels een begrip. We vinden dat we ons daarom de specialist in de generalistische basis GGZ mogen noemen.

Kinderen kunnen vastlopen in hun ontwikkeling. Door de jarenlange ervaring met kinderen, jongeren en jongvolwassenen is er veel expertise opgebouwd als het gaat om het herkennen, onderkennen en behandelen van leerproblemen (zoals dyslexie), gedrags- en ontwikkelingsstoornissen (zoals ADHD en autismespectrum stoornissen) alsmede op het terrein van sociaal-emotionele problemen (zoals faal- en sociale angst). Aan ouders en school worden handvatten en adviezen aangereikt die voorwaarden scheppen om het kind zich te laten ontwikkelen. Soms is er meer voor nodig en heeft het kind psychologische behandeling of training nodig.

Zorgaanbod

ComeniusGGZ ziet het als haar primaire verantwoordelijkheid om in de generalistische basiszorg kwalitatief goede zorg te bieden aan kinderen, jongeren en jongvolwassenen.

Met veel enthousiasme hebben we daarom een aparte eenheid ingericht voor generalistische basiszorg.

Onze generalistische basis GGZ richt zich op de volgende stoornissen:

- Gedragsstoornissen zoals aandachtstekortstoornissen en oppositio-
neel opstandige stoornissen
- Ontwikkelingsstoornissen zoals autismespectrum stoornissen
- Leerstoornissen, bijvoorbeeld dyslexie
- Sociaal - emotionele problemen zoals faal- en sociale angst en de-
pressieve stemmingsstoornissen
- Executieve functiestoornissen zoals aandacht- en planningspro-
blemen.

Psychodiagnostisch onderzoek

Hieronder worden verschillende soorten onderzoek genoemd die worden gebruikt bij de psychodiagnostische onderzoeken. Voor elke stoornis is een onderzoeksprotocol ontwikkeld dat bestaat uit verschillende deelonderzoeken. Zo kan een onderzoek naar ADHD bijvoorbeeld bestaan uit een intelligentieonderzoek, een ontwikkelingsanamnese, een onderzoek naar het gedrag en in sommige gevallen een neuropsychologisch onderzoek. De onderzoeken worden zoveel mogelijk door één onderzoeker afgenomen.

Soorten onderzoek:

- Intelligentieonderzoek
- Persoonlijkheidsonderzoek
- Neuropsychologisch onderzoek
- Onderzoek naar de executieve functies
- Ontwikkelingsanamnese
- Spelobservatie
- Schoolobservatie
- Niveaubepaling Onderwijs
- Dyslexieonderzoek (waaronder ernstige enkelvoudige dyslexie)

Wanneer het onderzoek is afgesloten, wordt de verkregen informatie geïntegreerd. Op basis daarvan worden conclusies en behandeladviezen geformuleerd, die in een overzichtelijk rapport staan beschreven. De resultaten en adviezen worden met de ouders/verzorgers en het kind, indien hij of zij een zekere leeftijd heeft bereikt, in een afsluitend gesprek besproken. De hierboven genoemde soorten onderzoek worden nader toegelicht in onze brochure '*Specialist in de generalistische basis GGZ*'.

Psychologische behandelingen

De behandeling of combinatie van behandelingen wordt afgestemd op de specifieke problematiek van het kind en/of ouders/verzorgers.

Soorten behandelingen en trainingen:

- Kortdurende behandelingen gericht op gedrags- en sociaal emotionele problemen
- Dyslexie behandelingen, ook ernstige enkelvoudige dyslexie waarvoor wij het keurmerk hebben van het Kwaliteitsinstituut Dyslexie
- Speltherapie
- EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing)
- Ouderbegeleiding
- Psycho-educatie
- Cogmed werkgeheugentraining
- Behandeling van problemen met de executieve functies zoals aandacht en planning - Individueel traject 'zelf plannen', training 'leren leren' voor basisschool en het voortgezet onderwijs
- Sociale vaardigheidstraining (groepsbehandeling)
- Emotieregulatie (groepsbehandeling)
- (Faal)angst-reductietraining

Psychiater kind en jeugd

ComeniusGGZ is onderdeel van PsyMens ZorgGroep, waartoe ook PsyMens Kind en Jeugd behoort. Er is dus een directe lijn met de specialistische zorg. Indien nodig, kan de psychiater van het multidisciplinaire team kind en jeugd worden geconsulteerd.

Consultatiefunctie

Bij ComeniusGGZ kan een professional worden geraadpleegd. Indien gewenst, komt zij naar de praktijk van de huisarts en/of praktijkondersteuner of naar de leerkracht op school om aldaar een kind of jongere te onderzoeken, overleg te plegen en/of te adviseren.

Jeugdhulp: ondersteuning daar waar het nodig is

In elk gezin zijn er wel eens vragen met betrekking tot de opvoeding. Soms zijn het vragen waarbij opvoeders kortdurend extra ondersteuning nodig hebben, om vervolgens zelf sterker verder te kunnen.

Vanuit de jeugdhulpverlening wordt er door ComeniusGGZ opvoedondersteuning en begeleiding gegeven in de omgeving van het kind. Zo kan er in de thuissituatie met ouders en het kind aan doelen worden gewerkt, maar kan er ook in de schoolsituatie hulp worden ingezet indien dit in belang is van het kind.

Welke problematiek pakken wij aan?

- Zorgen rondom onderwijs
- Versterken van opvoedkundig klimaat
- Voortijdig schoolverlaten en verzuim
- Ouderschap en opvoeden
- Kinderen van ouders met psychiatrische problematiek
- Multiprobleemgezinnen
- Gedragsproblemen
- Problematische gehechtheid
- (Vecht)scheiding en problemen van jeugdigen
- Stemningsproblemen
- Traumatische ervaringen

Informatie over onderzoek en behandeling van dyslexie

Dyslexie is een hardnekkig lees- en/of spellingprobleem. Het is aangeboren en staat los van de intelligentie. Het is een beperking die de schoolprestatie en daarmee het plezier in leren en naar school gaan behoorlijk in de weg kan staan. Bij kinderen met dyslexie is vaak *onnodig* sprake van onderprestatie. Deze kinderen raken vaak gefrustreerd en worden boos. Ook voelen ze zich vaak onterecht minderwaardig. Tijdige onderkenning en behandeling kan veel leed bij het kind en ouders voorkomen.

Behandeling van dyslexie kan de lees- en spellingvaardigheid verbeteren, de beperking tot een acceptabel niveau doen verminderen en het kind ermee leren om te gaan. ComeniusGGZ heeft een eigen behandelprogramma ontwikkeld voor kinderen met ernstige enkelvoudige dyslexie en heeft daarvoor het keurmerk gekregen van het Nederlands Kwaliteitsinstituut Dyslexie (NKD).

Diagnostiek en behandeling van ernstige enkelvoudige dyslexie wordt vergoed vanuit de gemeente.

ComeniusGGZ heeft contracten met alle gemeenten in Midden-Nederland.

Voor de overige vormen van dyslexie (ook in combinatie met andere (leer)stoornissen) wordt de definitie van de Stichting Dyslexie Nederland aangehouden: *Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking (definitie SDN, 2016).*

Voor de diagnostiek en behandeling van ernstige enkelvoudige dyslexie wordt het Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling Blomert 2.0 (2013) aangehouden:

Dyslexie is een specifieke lees- en spellingstoornis met een neurobiologische basis, die wordt veroorzaakt door cognitieve verwerkingsstoornissen op het raakvlak van fonologische en orthografische taalverwerking. Deze specifieke taalverwerkingsproblemen wijken proportioneel af van het overige cognitieve, en m.n. taalverwerkingsprofiel en leiden tot een ernstig probleem met het lezen en spellen van woorden ondanks regelmatig onderwijs. Dit specifieke lees- en spellingprobleem beperkt in ernstige mate een normale educatieve ontwikkeling, die op grond van de overige cognitieve vaardigheden geïndiceerd zou zijn.

Stappenplan: van signalering, aanmelding tot behandeling

Stap 1: Is er sprake van dyslexie?

Wanneer een kind lees- en spellingproblemen heeft, dan hoeft hij of zij niet altijd dyslexie te hebben. Het kind heeft dan extra begeleiding op school nodig. Er is sprake van dyslexie als de lees- en/of spellingontwikkeling van een kind voldoet aan twee criteria (Stichting Dyslexie Nederland / SDN 2016) én als er geen andere verklaring voor is. De definitie van dyslexie zoals door de SDN wordt gehanteerd spreekt van een 'hardnekkig probleem'. Die term wordt hier nader verklaard aan de hand van twee kenmerken:

- ♦ *Achterstand*: het vaardigheidsniveau van lezen op woordniveau en/of spelling ligt significant onder hetgeen van het individu, gegeven diens leeftijd en omstandigheden, gevraagd wordt.
- ♦ *Didactische resistentie*: het probleem in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau blijft bestaan ook wanneer voorzien wordt in adequate remediërende instructie en oefening.

Stap 2: Toetsen van het leerlingdossier

Om te onderzoeken of er sprake is van ernstig enkelvoudige dyslexie wordt het leerlingdossier (dat door school wordt ingevuld en aangeleverd) getoetst. Afhankelijk van afspraken met de gemeente wordt dit getoetst door een aangewezen externe poortwachter of door de orthopedagoog-onderzoeker van ComeniusGGZ. Het kind komt voor de vergoede diagnostiek en/of behandeling in aanmerking wanneer hij of zij:

- ♦ jonger is dan 13 en ouder is dan 6 jaar
- ♦ extra begeleiding heeft gehad bij het lezen en spellen voor minimaal een periode van 6 maanden
- ♦ de vooruitgang, ondanks deze begeleiding, gering blijkt. Kinderen die ongeveer tot de 10% - 16% zwakste lezers en/of spellers (E-scores) behoren, mogen naar de diagnostische zorg worden doorverwezen, mits de scores zijn vastgesteld in drie opeenvolgende meetmomenten en na extra begeleiding.

Zijn bovenstaande gegevens bekend en de vermoedens van ernstige enkelvoudige dyslexie worden goed onderbouwd, dan kan besloten worden tot diagnostisch onderzoek.

Stap 3: Het diagnostisch onderzoek

Als het vermoeden van ernstige enkelvoudige dyslexie goed is onderbouwd, wordt besloten tot diagnostisch onderzoek dat bestaat uit een intelligentieonderzoek, onderzoek naar lees- en spellingvaardigheden, klanktekenkoppeling (grafeem-foneem koppeling), het vermogen klanken te onderscheiden en correct te gebruiken (fonologische verwerking) en het snel serieel benoemen. Er wordt ook onderzoek gedaan naar zogenaamde controletaken, waarmee wordt gekeken of er alternatieve verklaringen zijn

(onderzoek naar concentratie, visueel- en auditief geheugen en woordenschat).
Uit het onderzoek kan het volgende naar voren komen:

- ◆ Het kind heeft geen of een lichte tot milde vorm van dyslexie. Indien het kind een remediërende behandeling nodig heeft, kan ComeniusGGZ die geven. Voor de remediërende behandeling is een alternatieve financiering nodig. De kosten van het onderzoek worden echter wél vergoed door de gemeente waar het kind is gehuisvest en staat ingeschreven.
- ◆ Het kind blijkt ernstige enkelvoudige dyslexie te hebben. Aansluitend kan de vergoede behandeling worden gestart.
- ◆ Het kind blijkt ernstige dyslexie te hebben, maar er is ook sprake van een andere stoornis zoals AD(H)D of een ontwikkelingsprobleem. Omdat de hardnekkige dyslectische kenmerken ook kunnen samenhangen met een andere (co-)morbide stoornis, dient het kind daarvoor eerst behandeld te worden. Het kind komt dan in aanmerking voor een behandeling in de specialistische zorg. Deze behandeling wordt door de gemeente vergoed. Voor deze vergoede behandeling kan het kind terecht bij de zusterorganisatie van ComeniusGGZ, PsyMens. Als na behandeling blijkt dat de dyslectische klachten toch blijven aanhouden, dan kan het kind alsnog in aanmerking komen voor een dyslexie behandeling.

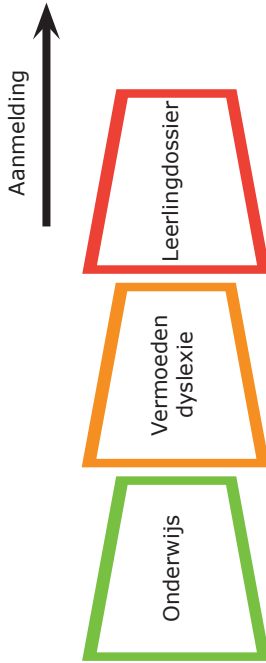
Stap 4: De behandeling

De behandelingen verlopen volgens een protocol met vaste modules, echter met aandacht en ruimte voor aanpassing voor ieder kind. De oefeningen worden deels aangeboden via de computer. In de dyslexiebehandeling staat het verbeteren van de lees- en spellingvaardigheden bij enkelvoudige ernstige dyslectici centraal. Het doel is het leren omgaan met dyslexie, de achterstanden te verkleinen en een voldoende stabiel niveau te behalen om zelfstandig te kunnen functioneren.

Het aantal behandelingen is afhankelijk van de afspraken met de desbetreffende gemeente en de vooruitgang van de behandeling (doorgaans ongeveer 40 behandeling van 45 minuten), waarbij regelmatig geëvalueerd en getoetst wordt. Deze gegevens worden besproken met de ouder(s) en school. Afstemming met de ouder(s) en school is belangrijk vanwege het dagelijks herhaald oefenen thuis en/of op school. Het kind krijgt namelijk elke week huiswerk mee om het aangeboden te oefenen en te herhalen.

School & Ouders

ComeniusGGZ

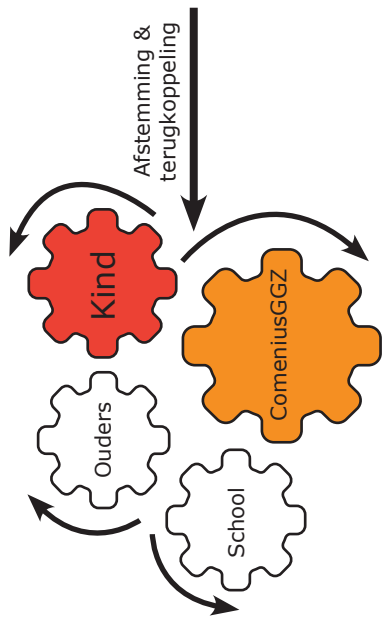
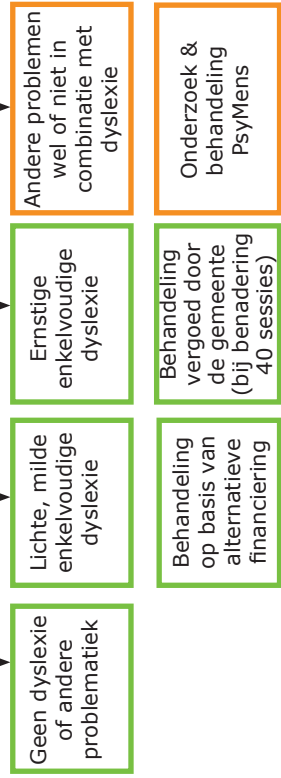
Afhankelijk van de regels van de betreffende gemeente wordt het leerlingdossier getoetst door een externe poortwachter of door de orthopedagoog-onderzoeker van ComeniusGGZ. Op basis hiervan en het telefonische gesprek met de ouder(s) wordt bepaald of er voldoende onderbouwing is voor een onderzoek naar dyslexie.

Criteria:

- Ouder dan 6 en jonger dan 13 jaar
- 6 maanden RT; gering effect
- Kind behoort tot de 10-16% zwakste lezers en/of spellers
- Geen vermoeden van co-morbiditeit

Psycho-diagnostiek wordt vergoed door de gemeenten en bestaat uit onderzoek naar:

- Intelligentie
- Lees- en spellingvaardigheden
- Klanktekenkoppeling
- Vermogen om klanken te onderscheiden en correct te gebruiken
- Snel serieel benoemen
- Controletaken (concentratie, geheugen, woordenschat)

Contact

met ComeniusGGZ

Locatie Bilthoven:
Leyenseweg 115 B
3721 BC Bilthoven

Locatie Amersfoort:
Zielhorsterweg 61
3813 ZX Amersfoort

Locatie Nieuwegein:
Zoomstede 12
3431 HL Nieuwegein

Locatie Hilversum:
Emmastraat 54
1213 AL Hilversum

**Hoofdkantoor/
Secretariaat:**
Pelmolenlaan 12-14
3447 GW Woerden

T 030 605 25 00

www.comenienusggz.nl

ComeniusGGZ

Voor kinderen en jongeren met leer-, gedrags- en emotionele problemen

Onderdeel van PsyMens ZorgGroep

